

Asia: VN/4330/2018

Suullisen todistelun vastaanottaminen tallenteelta. Videotallennustyöryhmän mietintö

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto esitutkinnassa toteutettavien kuulemisten videoinnin tarpeellisuudesta

Lausunnon laatija: PsT Julia Korkman, oikeuspsykologian dosentti (Helsingin Yliopisto), tutkija (oikeuspsykologian tutkimusryhmä LePÅ, Åbo Akademi), oikeuspsykologi (Barnahus-hanke / HUS lasten ja nuorten oikeuspsykologian yksikkö) sekä president-elect (valittu seuraavaksi puheenjohtajaksi) European Association of Psychology and Law.

Oikeusministeriön asettaman videotallennustyöryhmän mietinnössä ehdotetaan käräjäoikeudessa vastaanotettavasta suullisesta todistelusta tehtäväksi kuva- ja äänitallenne. Tämä on kannatettava ja kauan odotettu muutosehdotus. Sen sijaan, mietinnössä ei esitetä esitutkintakuulustelujen tallentamista sillä perusteella, että ”suullisen todistelun vastaanottaminen esitutkintatallenteelta merkitsisi suullisen todistelun esittämisen siirtämistä oikeudenkäynnistä esitutkintaan”.

Tässä lausunnossa esitän argumentteja sen puolesta, että kuulusteluja esitutkinnassa tallennettaisiin videolle aina, kun kyseessä on muu kuin vähäinen rikosepäily. Tallenteen tarkoitus ei kuitenkaan olisi korvata asianosaisen kuulemista oikeudessa, vaan varmistamaan sitä, että tarvittaessa voi tarkistaa mitä asianosainen on esitutkinnassa kertonut ja millä tavalla hänet on kuultu.

Todistajien kertomusten arviointi oikeudessa

Henkilötodistelulla on keskeinen rooli oikeusprosesseissa, ja korostuneimmillaan sen merkitys on niin sanotuissa ”sana sanaa vastaan” - tilanteissa, joissa muuta näyttöä ei ole esitetty. Tuomioistuimen tehtävä on tällöin arvioida asianosaisten kertomusten luotettavuutta. Tehtävä on haastava, sillä inhimilliseen muistiin ja näin ollen todistajien kertomuksiin liittyy useita virhelähteitä ja epävarmuustekijöitä, eikä ole epätavallista, että asianosaisten kertomus muuttuu osin tai jopa kokonaan esitutkinnan ja oikeudessa kuulemisen välillä.

Mahdollisia syitä asianosaisten kertomuksen muuttumiselle, on useita. Tavallisimpia näistä ovat unohtaminen (joka lähtökohtaisesti aina vaikuttaa jossain määrin), muualta tulleet vaikutteet (jos tapaus ollut esillä mediassa tai muissa keskusteluissa, ovat nämä saattaneet vaikuttaa muistikuviiin ja tulkintoihin tapahtumista), tapa, jolla asianosaisia on kuultu (esim. poliisikuulustelu on ollut niukka, asianosaista liian kuormittava, tai painostava), asianosaisten oma ymmärrys tapahtumista tai motivaatio kertoa tapahtumista on saattanut muuttua, sekä kuulustelupöytäkirjan virheellisyys.

Unohtaminen ja muistikuvien vääristymisen riski

Jotta pystytään arvioimaan asianosaisten muistikuvia ja kertomuksia, on keskeistä ymmärtää ja arvioida havainnointiin ja muistiin liittyviä tekijöitä. Näistä erityisen tärkeä on se, miten ja millaisissa olosuhteissa henkilö on ensimmäisen kerran tapauksesta (esim. väitetystä rikoksesta) kertonut. Lähtökohtaisesti mahdollisimman tuore kertomus on luonnollisesti luotettavammin arvioitavissa kuin sellainen, joka annetaan kauan tapahtumien jälkeen. Tätä on tiedetty paitsi oman elämäkokemuksen, myös tieteellisen tutkimuksen valossa jo vuosisatoja. Tutkimukset osoittavat, että ihminen unohtaa suurimman osan mieleen painetuista asioista hyvin pian tapahtumien jälkeen, jonka jälkeen unohtaminen hidastuu. Pidemmän ajan päästä katoa ei enää tapahdu samaan tahtiin, eli jos muistikuvat 4 ja 5 vuoden jälkeen verrataan, suurta eroa ei todennäköisesti enää ole.

Sen sijaan, muisti on koko ajan altis sekoittumiselle yhteen muiden muistikuvien kanssa tai vääristymään muualta saadun tiedon perusteella. Sekä oikeustapauksien että tutkitun tiedon perusteella tiedetään, että muiden ihmisten kertomat asiat, mediassa esillä olleet tiedot ja jopa oma mielentila voivat vaikuttaa muistikuvan tulkintaan, siten että se muuttuu alkuperäisestä ja saattaa vääristyä merkittävästikin.

Kuulustelun ja esitettyjen kysymysten vaikutus kertomukseen sekä painostamisen riski

Hyvin olennaisesti todistajien muistikuviiin ja kertomuksiin vaikuttaa tapa, jolla heille esitetään kysymyksiä. Tämä asia on näkemykseni mukaan edelleenkin turhan huonosti tiedostettu suomalaisessa oikeusprosessissa (lukuun ottamatta lapsirikostutkinnassa, jossa asiaa ollut vahvasti esillä viimeisen vuosikymmenen ajan). Puuttuva ymmärrys kuulemistavan vaikutuksesta asianosaisten kertomukseen ja mahdollisuuteen tuottaa muististaan mahdollisimman paljon ja mahdollisimman paikkaansa pitävää tietoa on varsin ongelmallinen.

Lukuisissa tieteellisissä tutkimuksissa on todettu, että vääriin kyselytyyli heikentää mahdollisuuksia saada luotettavaa tietoa asianosaisilta ja aiheuttaa myös merkittäviä riskejä kertomusten vääristymiselle. Ympäri maailmaa, mukaan lukien pohjoismaissa, tunnetaan lukuisia

oikeustapauksia, joissa rikoksesta epäilty henkilö on poliisin kuulustelussa myöntänyt teon, johon hän ei ole syyllistynyt, painostavan kuulustelutyylin vuoksi. Esimerkiksi Ruotsissa vuonna 2015, kahden pienen vauvan isä myönsi pahoinpidelleensä toista vauvaansa hengenvaarallisesti poliisin painostavan kuulustelutavan vuoksi (poliisi mm toi esille, että lapsi ei pääse äidin luo myöskään, ennen kuin asia on selvinnyt tai isä kertonut ”jotain”). Myöhemmin selvisi, että lapsen vammoja todennäköisesti selittivät lääketieteelliset syyt eikä pahoinpitely. Isä oli tuomittu käräjäoikeudessa mutta hovioikeus hylkäsi syytteet. Asiaan vaikutti suuresti se, että isä sai hovioikeusvaiheessa uuden avustajan, joka näytti (videoidut) kuulustelut oikeudessa. Painostus on varsin selvää näissä (ote kuulustelusta katsottavissa: <https://www.dn.se/nyheter/sverige/pappa-pressades-att-erkannamisshandel-av-sina-spadbarn-frias/>).

Myös Suomessa esitetään melko usein väitteitä poliisin painostamisesta esitutkinnasta. Väitteiden todistaminen vääriksi tai oikeiksi ei juuri ole mahdollista ilman tallennetta. Tallentaminen olisi näin ollen myös poliisin oikeusturvan kannalta myönteinen kehitysaskel. Tämän on julkisuudessa nostanut esille myös useat poliisit, mm Keskusrikospoliisin rikosylikomisario Thomas Elfgren sekä komisario Jutta Store, joka poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyössä tutki eroavaisuuksia auki kirjoitetun kuulustelun ja kuulustelupöytäkirjan välillä. Storen tutkimuksessa kävi ilmi, että kuulustelupöytäkirjat sisällöllisesti eroavat siitä, mitä kuulusteluissa todellisuudessa on sanottu.

Ymmärryksen ja motivaation muuttuminen ajan saatossa

Ihmisen muistikuvat voivat ajan ja muun tiedon perusteella vääristyä, mutta toisaalta rikoksen uhri voi myös ajan myötä alkaa ymmärtämään olevansa rikoksen uhri, tai uskaltaa kertoa tapahtumista vasta saatuaan apua tilanteeseensa. Näin on esitetty toisinaan olevan esimerkiksi ihmiskauppa- tai läheisväkivaltauhrien kohdalla. Joissakin läheisväkivaltilanteissa, uhri saattaa toisaalta kertoa kokemuksistaan esitutkinnassa, mutta myöhemmin (esimeriksi palattuaan yhteen tekijän kanssa) kieltäytyä kertomasta tapahtumista tai kieltää aiemmin kerrottuja asioita. Esimerkiksi tapauksessa KKO 2019:17, asianomistaja kieltäytyi todistamasta oikeudessa. KKO kuitenkin arvioi, ettei asianomistaja itse ollut päättänyt vaitiolostaan, ja päätyi huomiomaan esitutkintakertomusta.

Kuulustelupöytäkirjan epäluotettavuus ja kielteinen vaikutus poliisin tapaan kuulla

Suomessa poliisikuulusteluja esitutkinnassa ei säännönmukaisesti tallenneta, vaan kuulusteleva poliisi kirjoittaa tyypillisesti kuulustelusta pöytäkirjan kuulemistilanteen aikana. Poliisilla on toki oikeus tallentaa kuulustelutilanne, mutta velvoitetta siihen ei ole.

Kuulustelun kirjallisen kuvauksen eli kuulustelupöytäkirjan kirjoittamiselle ei ole juurikaan ohjeistusta. Tavallista on, että kuulustelukertomusta kirjoitetaan tiivistelmän muodossa. Tiivistelmästä saattaa saada vaikutelman, että kuultava on kertonut kokemuksistaan varsin oma-aloitteisesti, silloinkin kun poliisi on esittänyt varsin suoria kysymyksiä. Joskus kuulustelupöytäkirjat sen sijaan kirjoitetaan kysymys-vastaus-muotoon, jolloin kertomus on jo helpommin arvioitavissa. Tähänkin kirjoittamistapaan kuitenkin liittyy se ongelma, että poliisi ei välttämättä ehdi kirjata kaikkea, tai saattaa kuulla asioita väärin, ja toisaalta, että kuulustelussa on vaikea samalla fokusoida

kuultavaan luotavaan kontaktiin ja miettiä tutkinnan kannalta olennaisia jatkokysymyksiä, kun samalla joutuu kirjoittamaan. Uudessa Seelannissa toteutetussa tutkimuksessa osoitettiin, että raiskausuhri pystyi kertomaan vaan kolmasosan esitutkinnassa kertomistaan asioista oikeudenkäynnin kuulemisessa.

Lukuiset kouluttamani poliisit, jotka ovat erikoistuneet lasten kuulemiseen ja saaneet tähän asiaan kuuluvaa, kattavaa perehdytystä ja palautetta tekemistään haastatteluista, ovat todenneet, että aina mahdollisuuksien mukaan kuulevat myös aikuisia videolle – tai kuulisivat, mikäli tämä olisi mahdollista. Joskus poliisin tapa kirjoittaa on myös niin hidas, että kuulustelu venyy ylipitkäksi tämän takia, mikä tietysti kuormittaa kaikkien osapuolten keskittymistä ja näin ollen muistia.

Kuulustelutiivistelmiin saattaa päätyä myös poliisin omaa tulkintaa sekä hänen käyttämää kieltä. Vaikka kuultava saa luettavakseen kuulustelupöytäkirjan ja allekirjoittaa sen, on varsin todennäköistä, ettei hän huomaa mahdollisia virhetulkintoja tai jaksaa keskittyä tarkkaan läpilukuun pitkän ja usein raskaan kuulustelun jälkeen.

Hollantilaisen tutkimuksen mukaan yhdestä ja samasta kuulustelusta syntyi viisi varsin erilaista versiota, kun viisi eri poliisia pyydettiin kirjoittamaan kuulustelupöytäkirjaa ”tavalliseen tapaan”. Erot olivat niin suuret, että ne vaikuttivat pöytäkirjojen perusteella tehtäviin arvioihin ratkaisevasti. Eräs tuntemani suomalainen erikoissyyttäjä koki vastaavan tilanteen omassa työssään, jossa hän sai tietoonsa, että asianomistajan kuuleminen vakavan rikoksen tutkinnassa oli tallennettu videolle sen lisäksi, että sitä oli tiivistetty kuulustelupöytäkirjamuotoon. Kun hän tarkisti kuulustelupöytäkirjan yksityiskohtia, kävi ilmi, että merkittäviäkin asioita oli kirjattu väärin, kuten esim. asianomistajan ikä tapahtumahetkellä (joka vaikutti ratkaisevasti rikosnimikkeeseen). Samaan viittaa myös tuore kotimainen tutkimus (Jutta Helenius), jossa on sekä analysoitu kuulustelupöytäkirjoja rikostutkinnan yhteydessä, että haastateltu poliiseja ja syyttäjiä kuulustelukertomusten laatimiseen ja arviointiin liittyen. Tässäkin tutkimuksessa kuulustelupöytäkirjojen ongelmallisuus nousee esille.

Tallennetut esitutkintakertomukset parantaisivat asianosaisten kertomusten lähtökohdat tuomioistuimessa

”Sana vastaan sana”-tilanteissa asianosaisten oikeusturva riippuu pitkälti siitä, kuinka oikein oikeus osaa heidän kertomuksiaan ja muistikuviaan arvioida. Merkittävä osa epävarmuustekijöistä voitaisiin vähentää, mikäli esitutkinnassa toimittavia kuulusteluja tallennettaisiin. Tällöin tuomioistuimella olisi videotallenteiden avulla mahdollisuus tarvittaessa arvioida tallenteiden perusteella, onko todistajan kuuleminen esitutkinnassa tapahtunut luotettavalla tavalla, ja onko kertomus muuttunut suhteessa alkuperäiseen. Kuulustelumenetelmien tarkastelu on keskeistä, jos mieltää arvioida kertomusten, eli näytön, luotettavuutta.

Kansainvälisesti suuntaus kohti videoituja kuulusteluja – tai haastatteluja, joista niistä jatkossa soisi puhuttavan, koska tämä ilmaisee ajatuksen, että kyseessä on tiedonkeruu eikä painostava kuulustelu – on selvä, ja esimerkiksi Isossa-Britanniassa epäiltyjen kuulustelujen tallentaminen (aiemmin ääni-, nykyisin videotallenne) on ollut pakollista vuodesta 1984. Lukuisat kansainväliset tutkimukset eri puolilta maailmaa osoittavat riidattomasti, että videointi on hyödyllistä poliisin kuulustelutavan

laadun parantamisen ja laadunvalvonnan näkökulmasta: Kuulustelujen videointi parantaa poliisien kuulustelumenetelmiä ja vähentää painostavia käytäntöjä.

Ilman tallenteita, on lisäksi mahdotonta laajemmin arvioida tapaa, jolla Suomessa poliisi kuulee asianosaisia ja näin ollen kehittää alaa. Kokemukset ja tieteellinen tutkimus lasten haastatteluihin liittyen on osoittanut, että videoitujen haastattelujen perusteella annettu palaute on avain siihen, että haastattelujen laatu paranee. Tällä hetkellä meillä ei ole oikeastaan mitään kattavaa tietoa siitä, kuinka asianosaisia kuullaan suomalaisessa rikostutkinnassa. Sellaista kun ei ole mahdollista saada ilman tallenteita. Samasta syystä systemaattista, näyttöön perustuvaa koulutusta on mahdotonta luoda.

Lopuksi

Ehdotus poliisikuulustelujen tallentamisesta ei ole uusi. Suomalainen oikeusneuvos Per Lindholm kirjoitti vuonna 1989 tänäkin päivänä ajankohtaisen ja edelleen lukemisen arvoisen artikkelin ”Bandning av polisförhör”, jossa hän ansiokkaasti viittaa keskeisiin muistiin ja kertomusten luotettavuuden arviointiin liittyviin seikkoihin, huomauttaa poliisin kirjoittamien kuulustelupöytäkirjojen ongelmallisuudesta ja pahoittelee, että Suomen oikeusjärjestelmä niin huonosti huomio inhimillisen muistin ja tiedonkäsittelyn ominaisuuksia. Lainaan Lindholmin yli 30 vuoden takaisia, varsin moderneja ajatuksia (suomennos ja sitä myöten mahdollinen tulkinta omani), joissa hän tiivistää suosituksiaan aiheeseen liittyen:

”On selvää, ettei poliisikuulustelujen tallenteiden tulisi pääsääntönä korvata perinteisiä tiivistelmiä kuulusteluista. Kokonaan auki kirjoitettu kuulustelu (kaikkine kysymyksineen ja vastauksineen, toistumisineen, sivuraiteineen sekä äh ja hum jne.) olisi aivan liian raskas ja epäkäytännöllinen sekä sen litterointi liian kallis, jotta toimisi tavallisena työvälineenä. Pääsäännön tulisi näin ollen jatkossakin olla se, että tehdään koostava pöytäkirja (...) kirjallisten muistiinpanojen (...) muodossa, ja että nämä tarvittaessa täydennettäisiin tallenteella ja litteroinnilla joistakin keskeisistä kuulusteluista tai kuulustelun osista. Tämä on edellytys sille, että poliisi, syyttäjä ja tuomioistuimien voivat toimia taloudellisella ja rationaalisella tavalla. Useimmat tapauksethan ovat myös varsin yksinkertaisia. Näissä perinteinen kuulustelupöytäkirja riittää hyvin.”

Lindholm painottaa kuitenkin, että kaikissa tärkeissä (ej av bagatellartad natur) rikosjutuissa, tulisi kaikki keskustelut tallentaa, ja tallenteet tulisi säilyttää, kunnes oikeusprosessi on päättynyt. Näin menetellen olisi aina olemassa jotakuinkin luotettavaa aineistoa, josta tarkistaa, mikäli syntyy epävarmuutta asianosaisten kertomuksen suhteen tai siitä, kuinka sitä on kuulustelupöytäkirjaan kirjattu. Lindholm toteaa myös, ettei tallenne tietenkään ole tae siitä, kuinka kuulustelut tosiasiaa ovat edenneet – painostusta on saattanut esiintyä laitteen ollessa suljettu tms. – mutta että siitä olisi tästä huolimatta suuri apu asiaa arvioitaessa.

Lindholm totesi myös (jo vuonna 1989), ettei nähnyt mitään teknisiä esteitä kuulustelujen tallentamiselle – paitsi rikospaikalla toteutettavien alustavien puhuttelujen kohdalla. Nyt, yli 30 vuotta myöhemmin, tällekin on olemassa ratkaisu, kun sekä äänitallenteita (vaikka digisanelimelle) että videotallenteita (älypuhelimille) voi tehdä ilman mainittavia kustannuksia. Tämän osasi Lindholm myös ennakoida: ”Läheisessä tulevaisuudessa, ehkä tulevien 10 vuoden aikana, videotekniikka tulee kehittymään niin pitkälle ja tulee olemaan niin hakea, että kaikki mitä olen lausunut tallentamisesta, ulottuu myös siihen”.

Kaiken kaikkiaan, pitäisin hyvin tärkeänä, että kun oikeusprosessia nyt pyritään kehittämään, linjattaisiin siten, että poliisikuulusteluja videoitaisiin tulevaisuudessa kaikissa tärkeissä rikosselvittelyissä. Kyseessä olisi videoitu kuulustelu, mikä ei siis kuitenkaan korvaisi oikeudenkäynnissä kuulemista. Sen sijaan, voitaisiin tarpeen vaatiessa tarkistaa mitä esitutkinnassa on kerrottu, ja vastauksena millaisiin kysymyksiin. Tämä ei edellyttäisi välttämättä koko kuulustelun litterointia vaan yhteenvetoa taikka kuulustelupöytäkirjaa, taikka tiettyjen osioiden litterointia, tapauksesta riippuen.

Käytäntö kuitenkin mahdollistaisi myös sen, että joissakin rikosjutuissa voisi pohtia välimuotoa, esimerkiksi sitä, voitaisiinko ensin katsoa tallennetta ja vasta sitten esittää lisäkysymyksiä. Ajattelen tässä erityisesti esimerkiksi raiskauksen uhreja, jotka usein kokevat oikeudenkäynnin odottelun hyvin raskaaksi – osin sen takia, että he joutuvat pitämään tapahtunutta aktiivisesti mielessä, etteivät vaan unohtaisi yksityiskohtia. Tämä on omiaan haittaamaan merkittävästi mahdollisuuksia toipua rikoksen vaikutuksista.

Tallentaminen olisi monen erityisen haavoittuvassa tilanteessa olevan uhrin ja asianosaisen intressissä. Myös esimerkiksi, iäkkäät tai dementiaa sairastavat todistajat tulisivat tietysti joka tapauksessa kuulla siten, että tilannetta tallennetaan.

Lisäksi tulisi tallentaa akuuttitilanteissa tapahtuvat puhutukset digisanelimelle tai älypuhelimelle. Näillä saattaa olla ratkaiseva merkitys myöhemmin oikeusprosessissa.

Kunnioittavasti, Helsingissä 19.2.2021

Julia Korkman

Viitteet:

Dahlbom, Anna: Polisens förhörsmetoder måste ifrågasättas – här är två fall där det ledde till friande dom. Dagens Juridik, 2016: https://www.dagensjuridik.se/nyheter/polisens-forhorsmetoder-maste-ifragasattas-har-ar-tva-fall-dar-det-ledde-till-friande-dom/?utm_campaign=unspecified&utm_medium=email&utm_source=apsis

Helenius, Jutta: Kuulustelukertomusten tekstipohjainen analyysi. Väitöskirja (työn alla), Tampereen yliopisto.

Artikkeli I: Kuulustelukertomus selonteon näkökulmasta (2014):
<https://journal.fi/afinla/article/view/48158>

Artikkeli II: Institutionaalinen moniäänisyys kuulustelukertomuksessa (2016):
<https://journal.fi/pk/article/view/60269>

Artikkeli III: Syyllisyyden kirjoittuminen rikoksesta epäillyn kuulustelukertomukseen (2019):
<https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/67349>

Artikkeli IV: Kysymysten funktiot kuulustelukertomuksissa (tekeillä).

Kassin, S.M., Russano, M.B, Amrom, A.D., Hellgren, J., Kukucka, J, & Lawson, V.Z. (2019). Does video recording inhibit crime suspects? Evidence from a fully randomized field experiment.
<https://doi.apa.org/doiLanding?doi=10.1037%2F1hb0000319>

Kassin, S. M., Kukucka, J., Lawson, V. Z., & DeCarlo, J. (2013). Does Video Recording Alter the Behavior of Police During Interrogation? A Mock Crime-and-Investigation Study. Law and Human Behavior. <https://psycnet.apa.org/record/2013-25586-001>

Korkman, J. (2020) Pitävätkö muistosi paikkansa? Aikakauskirja Duodecim, 2020; 136 (24): 2713-7.
<https://www.duodecimlehti.fi/duo15974>

Korkman, J & Spring, P. (2018). Kuulustelutallenteet parantavat oikeusturvaa Vieraskynä, Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000005607127.html>

Melentjeff, M: Kuulustelupöytäkirja vai litterointi? Poliisikuulustelun dokumentointitavan vaikutus kuulustelusta tehtyyn arvioon. Pro gradu. Turun yliopisto, 2018:
<https://www.utupub.fi/handle/10024/146446>

Nash, R.A, Houston, K.A., Ryan, K. & Woodger, N. (2014) Remembering remotely: would video-mediation impair witnesses' memory reports?, *Psychology, Crime & Law*.
<https://doi.org/10.1080/1068316X.2013.857669>

Store, Jutta: Vad sades egentligen? (Mitä oikein sanottiin?). En komparativ innehålls- och textanalys om hur innehållet skiljer sig mellan polisens skriftliga förhørsberättelse och det inspelade samt transkriberade förhöret. Poliisiammattikorkeakoulu, 2019:
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/262427/Store%20Jutta.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Väisänen, T. & Korkman, J. (2014). Eräitä todistajan kertomuksen arviointiin liittyviä kipukohtia oikeuspsykologisen tiedon valossa. *Defensor Legis*, 5, 721-739.

Westera, N., Kebbell, M. & Milne, B. Losing two thirds of the story. A comparison of the video recorded police interview and live evidence of rape complainants. *Criminal Law Review*, 2013:
[https://researchportal.port.ac.uk/portal/en/publications/losing-two-thirds-of-the-story-a-comparison-of-the-videorecorded-police-interview-and-live-evidence-of-rape-complainants\(09c7a3eb-0385-4ac2-8218-bbb404762457\).html](https://researchportal.port.ac.uk/portal/en/publications/losing-two-thirds-of-the-story-a-comparison-of-the-videorecorded-police-interview-and-live-evidence-of-rape-complainants(09c7a3eb-0385-4ac2-8218-bbb404762457).html)

Julia Korkman
Oikeuspsykologian tutkimusryhmä, Åbo Akademi